

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

Megjelenik minden hó 20-ikán.

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel kérjük is.

Lókinzás nagyvárosokban.

A mint nézem a nagyvárosok fuvar-forgalmának zagyva tömkelegét; a mint hallgatom lármájának bábeli zürzavarát s észre veszem benne a lovat, ezt a hangtalan, néma robotolót és látom ez állat kinzójában az ember-állatot, megrendülök s magam elé teszem a kérdést, hogy: miért van ez így s nem lehetne-e ez másképen.

Hát mi emberek is, a kiket a sors nemkülönben munkában való keserves robotlásra utalt, bizony gyakran véres verejtékben uszva küzködünk a létért, sokszor csak a száraz, mindennapi kenyérért s nem jut eszünkbe jobban szánni a kinlódó állatokat, mint a kinlódó embert. Ám ha azt látjuk, hogy a munkában verejtékező ember mögött ott áll kancsukával a poroszló, hogy török vagy szakad, mértéktelenül, az utolsóig zsarolja azt a boldogtalant s megkinozza azért, mert többet is dolgozni képtelen; és ha azt látjuk, hogy az állat mögött ott áll poroszló képében, megint az ember, az Isten képmására teremtett, ezen önakarattal, kombinálni tudó okos észszel és beszélő képességgel megáldott felsőbb lény, s a neki életre-halálra kiszolgáltatott állatot épügy ok nélkül, embertelenül megkinozza, mint embertársát: fel kell lázadnunk, ha van bennünk az emberies érzelmekből csak egy szikra is s meg kell kérdeznünk, hogy ki, mikor, hol jogositotta fel azt a bestia-embert erre az embertelen kegyetlenségre, amelyhez fogható még a vérengző vadállatoknál se nyilatkozik meg. Mert a legvérengzőbb bestia is meglesi, zsákmányul ejti kiszemelt áldozatát, szét is szakgatja irgalmatlanul, *de torturának alá nem veti* úgy, mint vetette valamikor a botor inquisitor, boszorkány égető s veti ma sok elvetemült vivisector, kocsis, béres s más, az állatiasságnál is

mélyebben sülyedt s mégis homo sapiens-nek nevezett állatkinzó individuum.

A hóhér-kegyetlenségének nagy foka, a józan észnek erős elkóválygása, vagy a legsötétebb butaságnak s a minden emberies érzelmekből való kivetkőzésnek szélső grádusa kell ahhoz, hogy valaki pld. egy legjobb akarattal, világos készséggel, inaszakadtából dolgozó lovat csak durva káromlással is illessen, ha pld. a rossz ut miatt, vagy végső kifáradás, kimerülés következtében felmondja a szolgálatot harag nélkül, fellázadás nélkül, szótlanul. Lehet-e abban ember iránt, saját apja, anyja, családja iránt szív és lélek, aki egy-egy ily szánalomra méltó állatot még agyba, főbe is ver, megrugdos, ásóval, kapával, löccsel megkinoz, vérbe köpül.

Hát hiszen tudom, hogy ilyen állat-emberekre hozták a törvényeket; ezek számára építették a fogházakat, börtönöket; ezek pusztítására a nyaktilókat, akasztófákat; el is ijeszt, vissza is tart a vétségől, kihágástól. büntől sok-sok embert a törvény, a büntetéstől való félelem; és hát kihágás az állatkinzás is, büntetik azt is: de a míg csak kinövéseiben, s nem gyökereiben támadjuk meg ezt a minden államra megszégyenítő és erkölcsileg úgy, mint anyagilag káros és hazánkban sajnos, nagyon elharapódzott társadalmi fattyuhajtást, addig kívánatos sikerekről csak álmodoznunk lehet.

Mert hiszen mit látunk itt a fővárosban is lépten-nyomon. Látjuk minduntalan, hogy állatvédő egyesületi tag és rendőrségi közeg közel nem létében úgy az állat-hóhérolót, mint az állat-hóhérolást és a nyomorult áldozatot a nagyközönség „látványosság“-képen nézi. Lehet a csődület még oly nagy is, nagyon ritka esetben jut eszébe valakinek a közbelépés. És ha eszébe jut, és ha az állatkinzót valaki feljelenti és 2-4 koronáig megbüntetik, nem fizetés esetén 1-2 napig bezárják, az a durva lelkületű, alkoholtól és másképen is állatiasan buta ember a markába nevet, mert hiszen állami kosztot 2 napig hevert. És ha gazdájához visszakerül, hát első dolga nem annak megfontolása, hogy állatkinzási kihágást jó lesz el nem követni többé, hanem első dolga az állatot, amelyért megbírságolták vagy bezárták, oldalba rugni, képen teremteni, szemét kiütni s lehetőleg oly helyeken kinezni tovább is, ahol érdeklődő szem nem látja.

Egy némely notórius lókinzó el se lehet már a kezére bizott állatok sanyargatása nélkül. Ha lassan megy az állat, azért üti, ha sebesen, hát azért; ha a csapszék előtt étlen, szomjan, fázva, vagy legyektől gyötörtetve órákig is, addig, míg gazdája jól le nem itta magát, meg nem áll, hanem neki-neki indul: hát ott az ostornyél, avval agyba-főbe veri. Véresre rángatja a ló száját, ha tulterheltten elakad; ha valaminek, részeg gazdája hibájából neki megy; ha a rengeteg terüvel, rossz szerszámmal hátrálni nem képes, vagy avval egyszerre megállani nem tud. Lován tölti ki boszuját, ha pálinkára nincs pénze, ha hitelre nem kap, ha mára való ebédjét már tegnapelőtt megette, ha gazdája, gazembersége

miatt lekorholta, ha a lopott szenet, fát szemfüles rendőrök közeléte miatt az orgazdához nem juttathatja. Lovát üti, ha fázik, azt kinozza, ha melege van, azt veri, ha esik, azt sanyargatja, ha nap süt.

Mert a ló türelmes egy pára! Százezer eset közül egyszer ha rugja holtra hóhérját, harapja le kegyetlen kezeit s vérét ha veszik, bőrét ha nyuzzák, akkor se ejt egyetlen hangot se.

Elképzelni is rettenetes, hogy mi volna pld. az a bábeli hangzavar Budapesten, vagy más nagyvárosban, ha a sanyargatott, kinzott lovak kiabálni, segélyért orditozni, vagy szánalomért, irgalomért esedezni képesek volnának. Nagy átok is a lóra nézve a hangtalanság, amelylyel szenvedéseit türni és semmi előny rá nézve, hogy örömének tényleg tud hangban kifejezést adni.

Hiszen ha a lovak száza, meg ezrei itt Budapesten kinaikban fel tudnának fájdalmasan nyeríteni, bizony mondom, ez egymagában is elég volna a naponkint megismétlődő lókinzások korlátozására, sőt beszüntetésére. Mert hiába, mi emberek ugy vagyunk megalkotva, hogy a szánalmas látványra kellemetlenül érezzük magunkat, sőt olykor undorodva is attól, odább megyünk, hogy e kellemetlen látványtól szabaduljunk, de ha pld. egy nyomorult macska vagy eb fájdalmas jajveszékelését halljuk, már nem szabadulhatunk oly könnyen a részvét érzésétől s bizonyára, ha a ló panaszkodó hangon kifejezést tudna adni szenvedésének, még az a kerges marku és még kergesebb lelkületű notórius állatkinzó is könnyebben magába szállna, mint így, és pedig annál inkább, mert az ütlegetek némán viselő ló nem hívja ugy fel a közfigyelmet, mint felhivná a hangokban panaszkodó s ez egymaga jobban visszatartana sok szivtelen embert az állat kinozásától.

De mert hát a ló némasága viz a lelketlen állatkinzó malára, máshol kell üstökön ragadni a bajt, s a legjobb segítség ebben felfogásom szerint:

1. az, hogy az ismételten állatkinzást elkövetett kocsist a lóhajtástól és lógondozástól végleg el kell tiltani;

2. a büntetésnél mindig a kiszabott maximumot kell alkalmazni;

3. valami kvalifikációhoz kell kötni a kocsiskodást;

4. e kvalifikáció megszerzésére alkalmat, lehetőséget kell nyújtani.

Mert 1. a mely ember valamely közkáru hibába, kihágásba ismételten, daczára a figyelmeztetésnek, büntetésnek, bele esik, világosan elárulja, hogy javithatatlan, megrögzött jellem, amely a szóban forgó dologban teljesen megbizhatlan. Jobb, ha az ilyen rossz, embertelen egyénre nem élő állatokat, hanem érzéketlen tárgyakat (favágást, utczaseprést, zsákhordást) bizunk, vagyis a nem neki való teendőktől annál inkább eltiltjuk, mert itt nem egyszerü magánérdek, hanem erkölcsi és anyagi közérdek kérdése forog fönn.

A mig oly szemérmetlenül vétének ilyen egzisztenciák, törvények és rendeletek ismerése daczára is, a vonatkozó §-ok

ellen, addig 2. tökéletesen indokolt, különösen súlyosabb természetű esetekben, maximális büntetéssel sújtani őket, mert ez a visszaesések számát képes csökkenteni s az efféle kihágásokat a minimumra redukálni.

De mert ki a mihez nem ért s mégis végzi, nem jogos hiba ejtés esetén mentségül felhoznia az értelemhiányt, de ennek fenforgása esetén mégis enyhítő körülménynek kell ezt venni, mert kocsisra nézve törvény vagy rendelet kvalifikációt elő nem ír, 3. szükséges ily kvalifikációt a jövőben megkívánni, mert bizonyos másfelől az is, hogy itt nem csak magán és közvagyon rongálásáról, hanem közbiztonságról is szó van s egyben kétségtelen, hogy lovat ismerő, annak ápolásához, gondozásához, hajtásához értő s idevágó rendelkezéseket is ismerő ember okvetlenül jóval ritkábban vetemedik állatkinzásra, mint egy olyan vadjában, iszákos, átkozódó, durva lelkületű mordály égetők között dudvaként, minden ismeret híján felnőtt és bakra ültetett kamasz, aki a hasonló kaliberű, de mellé még kész állatkinzó kocsistól csak embertelenséget, irgalmatlanságot tanulhat, halvány sejtellemmel se bírván afelől, hogy nem az a legjobb kocsiskodás a világon, amelynél az ember a lovait akkor eteti, amikor annak takarmányát pálinkáért el nem lophatják; akkor itatja, a mikor ahhoz a nyomorult állat véletlenül hozzá jut; akkor nem üti ostorral, amikor a pálinka miatt ostorra nem telik, s akkor üti ostor-nyéllel, a mikor kedve tartja.

Tudnia kellene végre minden kocsisnak arról, hogy a ló patája pl. nem téglafal, vagy deszka, amelybe úgy üthetünk szeget, mint a kapu fél fába; tudnia kellene, hogy a lónak a bőre nem lábszőnyeg, amit pálczával, bottal porolni kell és püfölni lehet derüre-borura; kellene végre tudnia, hogy amiként sok ember egy métermázsát se tud elvinni, úgy a ló se tud egy bizonyos területnél többet elvontatni; tudnia kellene szóval azt, hogy a lóban egy érző, erő kifejtő élő géppel, nem pedig egy holt masinával van dolga s hogy ezen élő géppel szemben, amely nekünk, embereknek szorgalmas, jóindulatu s igen nagybecsű munkatársunk, ember-ségesen, kiméletesen kell bánnunk, mert így hozza magával az emberség, így rendeli a törvény, így kívánja az anyagi haszon is.

S mert mindezt meg nem tanulhatja, különösen az imént jelzett mordályégető környezetben senki, legfeljebb csak az, aki tisztességes, emberséges és dolgát jól értő kocsis mellett nevelkedvén, attól gyakorlatilag hasznos és alkalmas dolgokat elsajátított, saját magatartására s az állatokkal való bánásmódra nézve is, 4. lehetőséget kell nyújtani a kocsis képzésre, igen egyszerűen, olcsón berendezett és fentartott iskolákban, aképp, amiképp általam az már évek előtt megterveztetett és publikáltatott.

És hogy a nagyközönségnek jóval nagyobb perzentje birjon kívánatos érzékkel az állatvédelem iránt s különösen a legáltalánosabb és leghajmeresztőbb lókinzásokat ne pusztá látványosságnak, hanem egy oly társadalmi betegségnek tekintse, amely mindnyájunk részéről jövő orvoslásra szorul, menjen le a nagyközönség,

menjenek le a tanítók, lelkészek az állatvédő egyesületekkel társulva a baj gyökeréig s ha már igen helyesen metszik a kinövéseket, irányítsák egyszersmind a jövődök embergenerációit is aként a nevelésben, hogy azokban az állatokkal szemben megnyilatkozó szánalom és irgalom a mostaninál hátványozottabb mértékben legyen a szívnek és léleknek tulajdona.

Zoophyl.

Praktikus zaboló-edény.

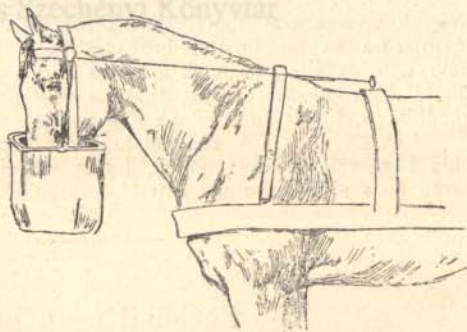
Bérkocsis- és fuvaros-lovaink abrakolásánál az eljárás tudvalevőleg az, hogy egy sűrű, erős szüvedékű tarisznyát, melyben az abrak van, akasztanak zsineg segítségével a ló tarkójára, úgy, hogy az állat arczori része a zsákba egészen beleér s abból azt ki nem emelheti.

Az abrakoltatás ezen formájának hátrányai abban állnak, hogy az a vékony zsinór a ló tarkóján a szórt koptatja, ott a bőrt nem ritkán föl is töri, a rendszerint úgy is szennyes tarisznyát a ló belécsurgó orrvládékával, nyálával s a kilehelt, kiprűszkölt párákkal takarmányostól együtt minden etetésnél nagy mértékben bemocskolja és mikor az abrak fogyatékán van, föl- és lerázza azt s ekként orrát, sőt szemét is szeméttel tele szórja.

Azonkívül pedig abrakolás közben egy-egy igazán kiadó, jó lélegzetet se vehet az állat, mert a mocskos, nedves, az orrlyukakra rásimuló zsák ezt lehetetlenné teszi és ha vesz egy-két erőltetett nagyobb lélegzetet, úgy légutaiba abrak-törmelékét szí föl, a minek folytán a szervek nyálkahártyás területei károsan izgattatnak, sőt megesik, hogy u. n. idegen testek által okozott üszkös tüdőgyulladás lép föl ezen hibás abrakoltatás következtében.

1-ső ábra.

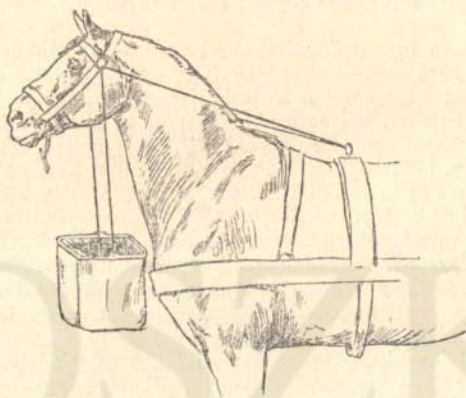
2-ik ábra.

Csodálatos, hogy míg külföldön igyekeztek a fuvarosok s bérkocsisok — kik leginkább kénytelenek úton-útfelen abrakoltatni — az efféle abrakos-tarisznyát valami más, kevésbé hátrányos etető-edénnyel helyettesíteni, addig minálunk erre nem gondoltak, pedig pl. én magam is már évek előtt fölhitvam erre figyelmüket.

Már egy olyan szerkezetű abrakoló, a melyet az 1-ső ábra mutat, sokkal czélsezerűbb, mint a nálunk használatban levő tarisznya, mert ez tágasabb, az orrlyukakra rá nem fekvő és széles szalaggal vagy szíjjal

a tarkóra akasztható készülék, melyet a bak ládájában a kocsis bárhová magával vihet; de még ennél is figyelemreméltóbb az a — zárható és nyitható köcsög-kalap módjára szerkesztett — vászonzaboló, melyet a 2-ik és 3-ik ábra tüntet föl.

Ez, mint látható, zsinórok segélyével a kantár balánték-szijjára alkalmazott karikákon átfűzve, a háms háti, vagyis nyeregízületénél akasztható be és a zsák a ló feje alatt függvén, lehetségessé válik, hogy az állat abba szájával egy-egy falatért belenyuljon s fejét, nyakát megemelvén, abból fejének arczori részét tetszés és szükség szerint ismét kivegye, hogy kellőképen lélegzeteket vehessen s magát kiprűszkölhessen.

3-ik ábra.

Azon, kivált tűzoltófelszerelési gyárak, a melyek vízhordó vászonedények gyártásával foglalkoznak, rászánhatnák magukat ily zabolók előállítására és forgalomba hozására is, s alig lehet kétség, hogy az efféle zabolók elterjedésének éppen az állja leginkább útját, hogy csak a külföld közvetítésével válhatnak ismeretesekké, de ekként bizonyára drágábbá is, holott éppen ennek ellenkezője volna kívánatos.

Egyébként a ma használatos közönséges abrakos tarisznya is föl volna függeszthető oly módon, ha az ember annak szájába érczkarikát varrna be s abba erősítené a tartó zsinórokat.

Monostori K.

Peasnall — a hős.

Hogy olvasóink valamelyike azt ne gondolja, hogy itt valami világverő ó-kori vitézről, vagy búr bajnokról van szó, kikottyantom előre, hogy ez a bizonyos *Peasnall* egy közönséges *jockey*, a ki mesterségében, a verseny lovaglásban, csak amolyan tizedrendű vitéz, az élő galamboknak lepuffogatásában azonban — a „Vadász és Versenylap“ szerint — *hős*.

Nem lehetetlen, hogy a mondott lap csak csufondárosan nevezi ezt az *öreget*, aki *ifjúi hévvel duplázza le a galambokat*, hősnek, mert annyit csak feltehetünk egy 45 éves, sokra becsült lap érdemében megöszült szerkesztőjéről, hogy nem publikál komolyan hősnek egy

oly egzisztenciát, aki ahelyett, hogy a kaptafájánál maradna vagy holt tárgyakra puffogtatna, elkapatott kollégáival egyetemben élő galambokra versenyszerűen lövöldöz, ahelyett, hogy ebben is követné a jockeyknak kenyeret adó egynémely főuruknak azon tiszteletre és elismerésre méltó példáját, hogy *élő galambok helyett imitállakra rendez verseny-lövést* s aki győzelem esetén is nagyon megnézné azt, aki emiatt *hősnek* nevezné őt.

Elég elszomorító az egymagában, hogy a monte-carlói játékbárlang divatos galamblovás-versenye, melyet maga felséges királyunk elítél, nálunk is divattá vált, ne zengjünk hát izetlen hitmanust azoknak, akik nagy uraink passzióinak majmolásában az eredetire *még rá is licziálnak*, hanem igyekezzünk inkább az ugys félelmesen meglazított erkölcsök további rottására alkalmas fattyuhajtásokat kérlelhetlenül lemetezni, vagy feltétlen elitlésszel, vagy legalább is agyonhallgatással.

Az ész- és okszerű állatvédelemnek is nagyon rossz szolgálatot tesz az, aki égig magasztal néhány, bőrében nem férő, horrend jövedelmét hová dobni nem tudó idegen existenciát, akinek nevét nem látja az ember az üdvös kulturális intézmények pártfogói között soha.

Ha már egy, élő galambokat passzióból és fogadásból kegyetlenül lepuffogató jockey is *hős* minálunk, hát akkor jól van az, hogy Hunyadi Jánost külföldön (különösen Angliában) csak a budai keserű vizes üvegen ismerik s jól van az, hogy külföldön egy verseny lovat Rákóczyknak hívnak; így haladva, nem sokára azt fogjuk olvashatni, hogy a nap *hőse Taral* jockey, aki amerikai bravourral „Mária Teréziá“-n ülve, nem csak holmi „Kozmát“, „Királyt“, „Császárt“, „Ministert“, hanem magát „Vaszarit“ és „Leó pápát“ is leverte, s olvasni fogjuk, hogy nemcsak a „Sport Rézl“ koszoruzta meg a derby nyerő hős Adams-et, vagy Évans-et, hanem kivonult elébe lófarku zászlókkal és három cigánybandával valamennyi sport lap és 1000 korona díjat tüzött ki egy dicsőhymusra, mely a *hőst* kellőképen méltányolja.

Manapság oly tökéletesen utánzott műgalambok röpíthetők parittyá készülőék segélyével a magasba, hogy semmi szükség sincsen élő galamboknak ezer számra való lepuffogtatására és megsebesítésére, tehát kínzására, akár pusztá kedvtelésről, akár lövésben való begyakorlásról van szó.

Mert jegyezzük meg, hogy a galamb-versenylövésben nem néhány galambáldozatról van szó, amely *holttá* lövetik, hanem ezrekről, melyek *megsebesíttetnek*, távolabbra, közelebbre elszállnak s ott rövidebb-hosszabb kinlódás után kimulnak.

Hogy hová fajulhat el az efféle galamblovászeteti mánia és brutalitás, mutatja a többi között a következő példa:

Ez év május havában, egy amerikai Juterstate nevű parkban nagy galamb-versenylövés rendeztetett, melyben 200 fegyveres versenyző vett részt, elejtván és megsebesítván 20.000, mond *húszezer drb galambot!*

Erről a „nagyszerű“ versenylövésről egy angol versenylap szemtanu tudósítója azt írja, hogy a sok százza menő számban csak megsebezett galambok sebzett csőrrel, lábbal, kicsüngő belekkel röpkedtek szerteszt, szálltak el s huzódtak meg fákon, házfedeleken, bokrokban, földön, hogy rövidebb-hosszabb idő mulva elvérezvén kimuljanak, vagy ki tudja meddig kinlódjanak.

Írja még, hogy a sebesült állatok összeszedésére és megölésére 16 gyerek volt kirendelve. Ezek létrákkal, seprőkkel, botokkal, fegyverkeze vették üldözőbe a sebesülteket, s ütötték le, vagy tekerték ki azok nyakát. A versenytér tele volt holt és sebzett galambokkal, lelőtt lábakkal, szárnyakkal, csőrökkel, tollakkal, kifogatott belekkel!

Hát ime a pokoli „élvezőknek“ nem volt elég 20.000 galambnak leghérolása és kintpadra feszítése, hanem még 16 gyermeket is véres munkába fogtak, s ki tudja, hány nemesen érző gyerek lelket a nézők között megmételtyeztek a kegyetlenség, irgalmatlanság, könyörtelenség gyálázatos mérgével!

És hasonló kép tárul a szemlélő elő évenként többször is pl. Monte-Carlóban, kisebb méretben nálunk Magyarországon is, és 4 év előtt még Mecklenburgban szemlélője volt a világ egy efféle galamb hóhérolásnak, ahol 3000-et meghaladó állatot irtottak így ki, vagy tettek nyomorékká a műveltségre sokat adó „nagy urak.“ Ezek kedvtelésének azonban csakhamar „befellegzett“, mert a herceg régens a galamblovészetet rendelettel végleg betiltotta, s ma az egész nagy Németbirodalomban ilyen versenyt sehol nem rendezhetnek többé.

A földmívelési minster nagy horderejű intézkedést tett, mikor imént kibocsátott rendeletével a hasznos madarak védelméről gondoskodott; remélni merjük, hogy a galamblovészetnek legalább is elfajulását nemkülönbön megakadályozni szives lesz, mert nem csak szó szerinti értelemben, hanem sorok közti értelemben is megszívlelésre méltó ő felségének, nemes királyunknak a galamblovészetre tett azon nyilatkozata, hogy „Szegény állatkák! Igazán nem értem, hogy mi örömük lehet ebben az embereknek“ s illetőleg az igazságügyi minster ur idején valónak látandja a büntető törvénykönyv 86. §-a alapján a galambverseny lövést nyilvánosan és botrányt okozóan végrehajtott állatkinzásnak deklarálni és rendelettel betiltani.

Tessék, akinek tetszik, utánzott galambokra lövöldözni, sport paszsióból; elég az, ha a vadászati törvény a vadász szenvedély kielégítésére a kelletnél is több szabadságot ad, s elég, ha a lövöldök a lövés begyakorlására tág teret nyitnak.

Kell valamit tenni az ilyen lélekdurvító példák ellen, mert a példa ha jó, ha rossz, ragadós és a hazai gyerek-sereg a madaraknak s más állatoknak parittyával és Flóbert-fegyverrel való üldözését, kedvtelésből, mulatságból való pusztítását, kinzását nem az újjából szopja, hanem a nagyok példájából tanulja, majmolja s a társadalom szegényére és veszélyeztetésére embertelen emberré lesz, ezáltal sokkal több, semhogy behunytt szemmel szabad volna e tény felett el sikamodnunk.

M. K.

Kutyák hurokkal fogása.

Ha a gyepmester által, fennálló szabályok értelmében befogott minden kutya kiirtatnék is, még akkor se lehetne szó nélkül hagyni azt a kinzást, a melynek az a hurokkal befogott eb ki van téve; s mert pedig a befogott és a gyepmester-telepre szállított kutyát igazolt tulajdonosa bizonyos feltételek mellett kiválthatja, talán kívánhat annyit, hogy ne félholtra gyötört nyomorék állatot kapjon vissza, amelynek láttára a jobb érzésű ember szíve elfacsarodik, hanem visszakapja ellenkező állapotban, annál inkább, mivel igen sok esetben a tulajdonos éppen nem hibás abban, hogy ebe, elszabadulván és szabályellenes állapotban levén — hurokra került, — visszakapja türrhető állapotban annál inkább is, mert az az eb gyakran nagy értéket képvisel, ha másképp nem, hát vételáránál fogva.

Különbön is van egy törvényünk (az 1879. évi 40-ik), melynek 86-ik §-a világosan azt mondja, hogy: aki az állatot nyilvánosan,

botrányt okozó módon kiozsa, vagy durván bántalmazza, kihágást követ el és büntetendő.

Az a kérdés, hogy nyilvános, botrányt okozó kinzás-e, mikor a gyepmester-legény a kutyát sodronyhurokkal elfogja s uton-utfélen, százak szemeláltára, csődületet, botrányt okozva magasba emeli s a hurokkal fojtogatott nyomorult állatot, a sokszor több percnyi távol-ságra eső gyűjtő-kocsizhoz hurezolja, ott kegyetlenül leteperi, a nyakából a hurkot kiveszi s aztán a kocsiba az ebet bedobja.

Hát ha ez nem nyilvános, botrányt okozó állatkinzás, akkor semmi sem az.

S íme, ahelyett, hogy ez törvényes alapon büntettetnék, uzust képez nálunk, a melyet tőr az illetékes közigazgatás, sajnálattal, gyakori felzudulással tőr az ebtulajdonos, tőr a minduntalan megbotránykoztatott nagyközönség és állatvédő-egyesületek is tőrnek, mert humanusabb elfogási módszert sürgetvén, nincs, aki ilyen módszer felett gondolkodván, olyat ajánlani is tudna.

Még gyerekkoromban hallottam, hogy van külföldön város, ahol a kóbor kutyát nem mocskos, messziről büzlő és ijesztő és utálatos hurokkal felfegyverzett gyepmester-legény fogja be, hanem más tisztességesebb járókelőtől nem különbözö, hivatalból alkalmazott ebfogó ember, és pedig egyszerűen csak úgy, hogy a czellengő eb közelébe megy, ha kell valami eleséggel magához is csalja, s tarkón markolván és lábán fogván az állatot, helyezi el a gyűjtő-kocsiba.

Nincs az az erős kutya, amelyet ha egy jó marku ember tarkó-bőrénél fogva hatalmába ejt és hátsó lábánál meg fog, akár harapni, akár elszabadulni képes volna.

De mert nincs kizárva, hogy a czellengésben elfogott eb veszett s hogy akármily ritkán, de megtörténhetik, hogy harap még a nem dühös kutya is, tehát a fogó-ember veszélyben forog, érdemes gondolkodni a felett, hogy nem lehetne-e az állatkinzás kizárásával úgy fogni el a czellengő ebeket, hogy az elfogó emberre se lehessenek veszélyesek.

Részemről egészen jól el tudok képzelni egy oly rudra erősített hálót, amilyen pl. a lepkefogó-háló, avval a különbséggel természetesen, hogy az ebfogásra a kellő nagyság és erősség mellett, a zsákszerű háló szájadékának — egy a rudhoz szolgáló zsinég segítségével — zárhatónak s ismét nyithatónak kellene lennie.

Aként boríthatnék tehát rá e háló az ebre, ahogy amaz a lepkére, mely valahol ül, s egy zsinegrántással záratván, úgy volna vihető az elfogott kutya a gyűjtő kocsihoz, mint akármilyen más, zsákban levő tárgy.

Nem vagyok kétségben egy pillanatig sem a felett, hogy az országos állatvédő-egyesület méltónak fogja találni az efeletti eszmecsere-t s mihelyt szerét ejtheti, megvitatás végett választmánya elé fogja azt terjeszteni, sőt hiszem, hogy áthatva a kérdés fontosságától, hajlandó lesz még pályadíjat is kitűzni, oly ebfogó-háló szerkesztésére, mely aztán a gyakorlatban kipróbálva, a czélnak legjobban meg fog felelni.

S ha ez sikerül — és kell hogy sikerüljön — el fognak tűnni szép és nagyratartott Budapestünkről s el máshonnan is a megbotránykozott ebkinzások, el fog tűnni az a minden érző szívvel bíró emberre nézve keserűen bántó kutya fogási mód, amely a legnagyobb fokban ember-telen, durvító, erkölcsrontó és a kedélyt, lelket elsváritó s mellé pedig még tételes törvénybe ütközö is.

Legyünk rajta, hogy úgy legyen.

Darvin szelleme.

Nem tudományos dolgokról lesz szó e sorok között, habár fölötte ékeskedik egy világhírű angol tudós neve, aki azt állította, hogy az ember a majomtól származik. Ugyan kereshetne közöttünk lámpással is követőket, mert ki lenne oly dőre, hogy elhigye a jámbornak azt, miszerint az ő ősapja nem hős volt — hanem egy majom? . . . Nem! ezt nem hiszszük el, vagy ha akad is, aki elhiszi, az csak tudós lehet és ezeknek száma igen csekély az emberiség között. Mi, — a többség — tagadunk! De mégis, ha figyelmesebbek volnánk önmagunkra, lehetetlen észre nem venni azt, hogy a Darwin szelleme szüntelen kísért bennünket és nincs a földön olyan beszélő ember, akit elkerült volna. Kisértését annyira megszoktuk, annyira mindennapias lett előttünk, hogy tudomást sem akarunk venni róla, — pedig valójában egy nap sem éltünk anélkül, hogy ne lett volna nálunk.

Világosabban beszélék. Én az angol tudós, a Darwin szelleme kísértésének tartom azt, hogy mi legszívesebben és leggyakrabban hasonlítjuk egymást az állatokhoz. Tessék bárkinek elgondolni egy napot csak heceses életében, hogy azalatt a huszonnégy óra alatt embertársát valamely állatfajhoz ne hasonlította volna. Ezt már határozottan kétségbe vonom és tamáskodásom mellett, mint tanukat sorba, de rendetlen sorba állítom a szokottabb kifejezéseket, de amelyek nemcsak mi közöttünk, hanem váltakozva az emberiség között széles e világon nagy elterjedésnek örvendenek.

Ott kezdem, hogy a szabó: *kecske*, az ügyvéd: *pióca*, az anyós: *sárkány*, de a bogárszemű kis leány: *liba*, aki, ha férjhez megy, nyomban *szarvakat rak*, pedig azelőtt csupa *galambozta*, *gerliczézta* a férjét. A tolvaj: *jó madár*, de arról sem tehet, hogy *szarka* természete van. A tudós: *bagoly*, hanem azért a felesége: *kacsa*, mert sokat *hápog*. A város legszebb leánya: *páva*, pedig nincs több esze, mint a *tyuknak*. Az énekesnő: *csalogány*, hanem azok közt is ritka, mint a *fehér holló*, akinek jó hangja van, többnyire hiányos öltözékkel igyekeznek a hatást pótolni, miért a közönség közül a *birka* türelmüeket is elfutja a *pulyka* méreg.

A költő gondolatai *szárnyra kelnek*; mig *hattyudalát* írja és mégis sokszor rámondják, hogy *bogara*i vannak. Ilyenkor mit tegyen? Hallgat, mint a siket *dísznó* a buzába. Olykor a hitelezők is körül *dongják* és szemtelenek, mint a *verebek*, csipik, mint a *darázs*, s amit *hangya* szorgalommal összegyűjtött, éhes *farkasok* módjára neki esnek.

A pap a *nyáját* őrzi, s ha elalszik, csak úgy mozog, mint a főtt *hal* a tányéron. Az álmos cseléd lefekszik a *tyukokkal* (korán), napközbe pedig úgy halad a munkájával, mint a *rák*, pedig sokat akar, mint a *szarka*. Vannak emberek, akik ravaszabbak a *rókánál* s ezáltal *lóvá* teszik barátjaikat, de ez is a barátok *szamársága* miatt esik meg.

Ha két ügyvéd veszekedik, tudjuk, hogy egyik *varju* a másiknak nem vájja ki a szemét. A kis *bakfis* fürge, mint a

mókus és ha megszólitják, úgy elpirul, mint a *rák*. A tanító bácsi pedig a példabeszédekből biztatja tanítványait: „tanulj *tinó*, mert *ökör* lesz belőled!” Mellesleg megjegyzi, hogy az a fiu nagy *csacsi*!

A félénknek *nyul* szive van, akit mégis behálóznak olykor. Lehet szeretni, mint a *gerle*, csókolózni, mint a *galamb*, de azért szép a *darázs* derék és *bárány* szelidség is. Király: az *oroszlán*, álnokság: a *kigyó*, hűség: a *kutya*, de a falánk ember: *sáska*, aki mindezekről eltekintve lehet *medve*-járású (czammogó). A végrehajtó: *vámpir*, aki rácsap ülő módon az áldozatára. Ha egyszer a nép *járomba* hajtja a fejét, úgy kergetik *lóhalálba*, mint a *kopót*. Végül is *szarvas* hiba, mikor a *szajkó* módon fecsegőnek szavai közül kilóg a *lóláb*. A mai fiatalságnak *csigavér* foly ereiben, csupa *csodabogarak* és tisztességes háznál *czoki* nekik. Némelyeknek *disznó* szerencsájük van, pedig annyit értenek a mesterségükhöz, mint a *ló* az ábéczéhez, de ha ezt szemébe mondjuk, már a *tyukszemére* léptünk. Reánk *agyarkodik*, *farkaszemet* néz, aztán szedheted a *ludtápadat*, ha azt akarod, hogy az *irhád* épen maradjon. Különben *eb* csont hamar beforr.

Az ifju, mint a *lepke*, csapodár és akad, aki *lépre* megy, pedig soknak *sas* orra, *barom* állása van s úgy pislog, mint a *béka*. Ugrál ide-oda, mint a *bakkecske*, *begyeskedik*, nyújtózik illetlenül, mint az *agár* és könnyen él, mint a *here*.

A leány nem baj, ha *házi tücsök*, csak sok pénze legyen, bele *lovaják* a szerelembe, bárha kevély is, mint a *páva*, majd lesz a *csacsogó madárkából* a szoba *cziczusnak* bosszantója. A végén a férj felsóhajt: *ebül* szerzett vagyonnak *ebül* kell elveszni. Minden reggel részeg, mint a *disznó*, s ha alszik egy keveset, *kutya baja* sincs! Az asszony rágja, mint a *szű*, hanem ez neki *szunyog*-csipés.

A jó tanuló: *könyvmoly*, ki szorgalmasan tanul a *kutyafejű* tatárokról. Aki haldoklik, a *halálmadárral* czimborál. De ha tovább folytatom ezt a Darwin-eszmét, eljáróm a *rókatánczot* és a *halak* is kikacagnak. Csak annyi koronát óhajtanék minden kedves olvasónak, ahányszor az életben *számárnak* és *majomnak* nevezték, kiskorában: szemébe, nagykorában: a háta mögött. Végül befejezem az angol tudós szellemének hallhatólág megjelenő kísértőit nem azért, mintha még száz ennyi nem volna belőle szavakra változtatva közöttünk, hanem hogy ennyi éppen elég a szellemidézésből.

Tudom, hogy ezekből sokat, nagyon sokat letagadnak, hanem egyet senki sem tagadhat el Darwin szellemének köztünk szálló alakjából, azt: hogy mindnyájunkat a *gólya* hozott!

(Köztelek.)

Péterfy Tamás.

Kocsisok durvasága.

Közmondásos a kofák gorombasága, a huszárok káromkodása. Ez utóbbi mellé egészen méltóan sorakozik a kocsisok szitkozódása, melynek elvetemültségén csak a sátoros vándor cigányok átkozódása tesz tul.

A műveletlenségnek és lelki eldurvulásnak, ritkábban az elbizakodott istentelenségnek a káromkodásokban megnyilatkozó botrányos kitörése bizonyára sehol se tapasztalható olyan elvetemült formában és olyan kiterjedten, mint pl. a magyar fő- és székváros azon kocsisainál, akik utczaí suhancz, kutyalopó, csirkefogó lurkó formában iskolázatlanul nővén fel, bakra ülnek, s hajszálmereztő lókinzásukat égreakiáltó ocsmány szitkozódásokkal tetézik, megbotránykoztatva minden jobb érzésű embert s undort keltvén az idegen szemlélőben, ki külföldön az efféléhez szokva nincs.

Nem állítjuk, hogy efféle botrányos kocsis viselkedés külföldön elő nem fordul, hiszen csak nemrég olvastuk, hogy a párisi rendőrfőnök a káromkodó kocsisokat esetenként tíz frank büntetéssel sújtani rendeli; de állítjuk, újra, hogy oly nagymérvű és gyalázatos átkozódás, égieknek és földieknek oly nyilvános és botrányos szidalmazása, mint Budapesten, bizonyára páratlan a világ összes kocsis népségénél.

Égetően szükséges valóban a jelzett alávaló kocsis existenciáknak ily tekintetben való megrendszabályozása addig is, míg az orsz. állatvédő egyesület által tervbe vett kocsis iskola létesülhet, hol talán majd ez irányban is lehetséges leendő a moresre szoktatás; és mert azt nem lehet tagadni, hogy még az a durva lelkületű s alkoholtól izgatott ember is kiváltképen akkor tör ki átkozódásban és embertelen lövésben, mikor nyomorult, lezsarolt, a terhet nem bíró lova felbőszíti; nagyon kívánatos volna, ha a fő- és székvárosi rendőrség, kinek e téren üdvös cselekedeteit elvitatni nem lehet, a lovak minőségére s a megterhelhetés nagyságára vonatkozó rendeleteit még nagyobb szigorúsággal hajtáná végre, s különösen nagyobb mérvű ellenőrzést fejtene ki és a visszaeső notórius vétkezőket nyilvántartván, azokat a kocsiskodástól végkép eltiltaná egyszerűen az által, hogy számukra hajtási igazolványt ki nem állítana.

Úton-útfélen apróbb-nagyobb iskolás gyerekek csoportjai hallják a mondott istenkáromlásokat, éktelen, trágár szitkozó kifejezéseket, s látják az embertelen lóhóhérolásokat, eként megmételveződvén szívükben, lelkükben.

Tanitjuk őket iskolákban istenfélelemre, emberségességre; beléjük öntjük az irgalom, szánakozás érzéseit ember és állat iránt; s amint a tanórától az utczára lép, már gyakorlatban ott látja mindennek *ellenkezőjét*.

Az ellenőrzés és büntetés szigorítása iránt tudtunkkal az orsz. állatvédő egyesület ismételten is tett lépéseket a t. rendőrségnél. Meg vagyunk győződve, hogy a jelzett körülmények orvoslására szives lesz a rendőrség mielőbb sort keríteni.

(ly.)

Kutya kedvelés.

Amely kutyának veszett hírért költik, el kell annak pusztulnia. És veszett hírért költeni egy ebnek nem nehéz. Elég, ha valamely ok miatt beteg levén, rossz kedvű; elég, ha a foga fáj és nyáladzik; elég, ha állati ösztönét követve megszökik, koslat; elég, ha gondatlan emberek, gyerekek bosszantásaitól felingerülve morog és az inzultáló emberhez kap; elég, ha fogai közé csont vagy egyéb akadván, nyugtalan és izgott; elég, ha napokig éhséget, szomjúságot tűrve, kimondhatatlan tárgyakat felfal; elég, ha gazdátlanul kóborolva haragos, emberkerülő, indulatos és az inzultusokat megelégtelve — harap is.

Mi tagadás, régebbi időben nagy respektussal viseltem magam is a kutyával szemben, az emberre is átragadó iszonyu betegsége, az eb-düh (veszettség, viziszony) miatt. Bár gyermekeim sóvárogtak egy iczipici eb után, kegyetlenül megtagadtam tőlük következetesen. Am úgy adódott, hogy egy ilyen apró kis lompos jószág, távollétemben a házba került. Megszerettük a hű, a bolondos kis állatot, s mikor kiderült, hogy gyógyíthatlan szórtűsző-atka betegségbe esvén, ki kell irtani, valósággal szomorú, siralmas tanyává lett a lakásunk.

Talán letettünk volna a kutyatartásról, mert itt a fővárosban sok mindenféle sikanériának van az ember érte kitéve, de egy jó ismerősünk a gyermekeknek kedveskedni óhajtván, ajándékba adott egy nem nagyon formás, de fehér mellényes és keztyűs ebecsét, amelyet nagyvárosi szoba-kutyák erényei (aminő a rendszeretet, tisztaságkedvelés, ok nélkül való nem lármázás, nem kajtárkodás, szerény megvonulás, gyermekekhez való vonzódás, feltétlen engedelmesség, hűséges ragaszkodás, urnak, asszonynak nagy respektálása, sem élőnek, sem holtak nem bántása, a külső legkisebb zajnak észrevevése, idegen közeledőnek megvakkantása, kilincset nyitónak, csengetőnek jelzése, ismerősnek, háznak hangnélküli, barátságos fogadása stb. stb.) jellegezték.

Mióta e „jó erkölcsű“ állatnak tulajdonságait megismertem — s a lefolyt tíz év alatt erre elég alkalmam volt — láttam be, hogy az u. n. „kutya bolondok“ (ebkedvelők) mégse elitélésreméltó egzisztenciák, aminőknek sokan tartják, mert az ilyen „jó erkölcsű“ kutya kétségtelenül méltó az ember vonzalmára, szeretetére, s ha pl. ivarától megfosztott állat az, (amilyen a miénk is) nem csak tűrhető, de gyönyörűséget is okozó és biztonságot nyújtó lény az itt a fővárosban is, ahol sohase vagyunk biztosak afelől, hogy az előszobát a cseléd nem hagyta-e bezáratlanul s nem suhan-e be azon valamely kétes egzisztencia, néminemű holmi elemelésének czéljával.

A mi beszélni nem tudó kutyánk pl. valósággal beszélget, csak tudni kell megérteni.

Ha családtag csenget vagy próbálja a kilincset, bár a harmadik szobában szundikál is a mi ebünk, talpra áll és az otthonlevőkre tekintgetve szinte magyarul látszik, hogy: fel szaporán, jön a gazda, jön a Margit, jön az Ágnes, ha azonban idegen kér bebecsáztatást, csak felugrik, rohan és ugat nagy igyekezettel, hogy: figyelni! valaki jön, aki nem ide tartozik. Ha nem nyitunk ajtót, ugat tovább, mintha mondaná: elmehetsz, itt nincs kereseted; ha pedig ajtót nyitunk a jövevény előtt, vakkant még reá egyet-kettőt, aztán megbarátkozik vele csakhamar, mintha tudná, éreznél, hogy ez itt szívesen látott vendég.

Hozzá nem kap azonban a legveszedelmesebb kinézésű kintornáshoz vagy koldushoz sem, hanem ha gyanus, nem tetsző annak a külsője, vagy mit tudom én, a szagja, alig lehet ugatásában elcsitítani. Hasonlóan

viselkedik, ha a gyepmester a maga járművével utcánkban mozog, ha a lépcsőházban idegen kutya jár, ha este vagy éjjel postás, telegráf-kihordó jön, de csak vakkant, ha pl. az ismerős tejhordó fiu, sörös-ember kopogtat vagy csenget az ajtón, pedig nem is látja, de bizonyára ismerős szagát érzi.

Körülményeimnél fogva minden hónapban egyszer éjjél körül kerülök haza. Mire az ajtót a kulccsal felzárom, a harmadik szobából hangtalanul megindul s már ott van, mire belépek, előttem.

Reggelire nem igen reflektál, délben pedig becsületudóan szerényen megvonja magát a földön, s úgy pislogat szótalanul falatozásunkra. A számára összegyűjtött falatok ha együtt vannak, akkor már megy a konyha-ajtó felé s nyugodtan bevárja, míg a konyhán elébe teszik az ételt. Nagyon hosszasan kell hogy tartson ebédünk, hogy türelmét elveszítse s egyet-kettőt nyöszörögve felágaskodjék és alázatosan figyelmeztessen bennünket, hogy nem ártana már neki se valami.

Ebéd után beveszi magát az asszony mellé s vár, míg a kávé-czukrot megkapja. Aztán eljön tisztelegni hozzám a dohányzó-szobába s el van készülve arra, hogy azt mondom: most pedig utcára. Nagy respektusa van mindmáig a szájkosártól, melyet, ha leveszünk fejéről, félórakig dörzsöli megkinzott orrát a szőnyeghez, de azért az „utcára“ szónál engedelmesen megáll, hogy azt a gyötrő szerszámot a fejére tegyék.

A zenének a legtöbb kutya tudvalevőleg halálos ellensége. Különösen extázisba jön az eb, ha klarinét- vagy zongora-hangokat hall. A mi kutyánk oda telepedik a zongorázó gyerekek lábához, sőt felágaskodik a billentyűkhöz s úgy hallgatja a játékot.

Ha valamelyik családtag elutazik, kiugrik az ablakon a balkonra, s ott lesi, hogy jön-e már az illető. Több mint egy éve vidékre férjhez ment leányunkat még most is várja s ha azt mondjuk: jön a Rózsa, nem ismer határt örömében s nagyon leverten húzódik meg vánkosán, ha kisül, hogy az bizony nem jön. Felöltöztetik a gyerekek rongyokba babának, kezyüt huznak a lábára, főkötőt a fejére — tűri szépen. Hívják ide, küldik oda, tréfálnak, hanczuroznak vele — sohase ellenkezik. Ágyba, divánra, fotólbe fel nem merészkedik, hanem saját vánkosán, a földön, nagyokat alszik, de minden gyanus neszre, hangra ébren van, fülel, szaglál s be nem hunyja a szemét, a mig meg nem győződik, hogy nincsen baj.

Ha az egész család pl. zöldbe kirándul, fél vagy egész napra, tanyát üt a fürdő-szobában vagy elő-szobában s őri a házat becsülettel ugy, hogy a számára ott hagyott esőget is gyakran csak visszaérkezésünk után fogyasztja el, s eddig meg nem esett, hogy erőszakoskodott volna velünk jönni.

Mondom, hogy az ebkedvelést értem, megtanított rá a mi igénytelen, de ime sok jó, sok becsülésreméltó tulajdonsággal bíró ebünk s bizony én nem csudálom, hogy emberek, akiknek családjuk, sőt barátjuk, jó emberük, ismerősük sincs, valósággal rajongnak kutyájukért, amely talán még okosabb, kedvesebb, szebb, jobb, hivebb, ragaszkodóbb s ki tudja micsoda emlékek folytán kedvesebb és becsesebb is, mint az itt szóba hozott.

K ü l ö n f é l é k.

Koplató művészek. Succi és a hozzá hasonló „üres gyomor akrobaták“ valósággal eltörpülnek egynémely koplató állat mellett annál inkább, mivel ez utóbbiak rendszerint önkéntelenül és jutalom nélkül éheznek, az előbbieken ellenben készakarva, keresetforrásképpen üzik a koplatás nagy művészetét.

Ha az ember meggondolja, hogy pl. az Indiákon ezrei a lelkes teremtményeknek heteken át küzdenek az éhhalállal, bizony talán hajlandóságot sem érez számba venni, hogy nemkülönben ezrei a hasznos állatoknak — legáltalánosabban kutyáknak — teljes életükben jól nem laknak s a szomorú az, hogy ezen állatok tulajdonképpen nem *koplatnak*, hanem rabtartó gazdájuk, az ember által gondatlanul, kegyetlenül *koplattattaknak*.

Valami egészen feltűnő, párvját ritkító koplatási eset merült fel legutóbb Budapesten, melyben lovak vitték az irigylésre nem alkalmas szerepet.

Egy fővárosi nagyobb fuvarvállalat ugyanis az idők sulyos „nyomása“ alatt az üzletet a konjunkturák miatt felfüggeszteni kényszerülvén, nagyobb számu lovaiból egyrészt tovább adott, egy másik részt pedig telepén visszatartott, de persze „megfeledezett“ arról, hogy az istállóban *bekötött* lovakat, mint nyulakat a mezőn, a jóságos természet eleséggel el nem láthatja, s emiatt lőn, hogy azok a nyomorult párok koplatlanak nagyokat és sokat, de csak úgy „titokban,“ hogy a *világ szájára* ne jusson.

Mire az országos állatvédő egyesület szemfüles emberei erre a koplató művész kolóniára rábukkantak, a lovak egy része fitytyet hányván a kísérleti élettan azon *állítólagos faktumának*, hogy a ló 20 napig éhen-szomjan élél, a kulcsot beadták 20 nap előtt is, de visszahagytak az istállóban olyan jeleket, amelyek napnál világosabban bizonyították, hogy *Darwin* struggle for life-ja nem mese; megették t. i. az istállóban fogaik ügyébe eső minden részeit tövestőig. A néhány (a kísérleti élettan 20 napos faktumát bizonyítani elég erős) állatot aztán az állatvédő egyesület vette gondjaikba, hogy csontjaik és bőrük közé valamit lerakjon, hogy így aztán az a szánalomra méltó teremtmény ne zörögjön.

Kellett vigabb hangon tárgyalnom ezt az esetet, mert akárhogy forgatjuk is, olyan szívfaesaró az, hogy annál már csak az indus éhező fatuma könyetfaesaróbb. (r. r.)

Hal-ölés. Bizonytalan s rendszerint kinzó eljárás a halat úgy megölni, hogy fejét valamely szilárd tárgyba ütögetjük s kalapácsesal fejbe ütni is csak akkor sikeres és nem kinzó, ha egyetlen ütéssel sikerül az állat agyát s nyílt agyát szétroncsolnunk.

Én a horoggal fogott legerősebb esukát is úgy ölöm meg, hogy derekát kendőbe csavarva, ott balkézzelel átfogom, fejét a torok tájon va-

lami kemény tárgyhoz támasztom és hüvelyknyi széles késű jó éles vésővel mélyen bevágok a fejébe, a tarkóján ott, ahol az a nyakkal összefügg. A nyult agy ez átvágására az állat egyetlen szempillantás alatt teljesen mozdulatlaná válva, azonnal halott. Az egy marokkal át nem fogható nagyságu halat más emberrel kell rögzítettetni s a jelzett módon kiirtani. (r.)

Rák-ölés. Tudatlan emberek hideg vízben teszik tűzhez a rákot s forralván a vizet, az állatot hosszas haláltusának teszik ki. Vannak, a kik ez állat farkát megfogván, ezt megcsavarják azon hitben, hogy a rák így meghal s nem kerül élő állapotban a forralandó vízbe. Mindkét eljárás fölösleges állatkinzás s az egyedül helyes eljárás rákfőzésnél az, hogy az ember már *teljesen forrásban levő vízbe teszi* az élő állatot. Ebben egyetlen szempillantás alatt meghal s husa jobb ízű, mint ellenkező esetben. Hogy a leves is igazán jó legyen, az nem annyira a főzés módjától, mint inkább a rák számától függ. Több rák — jobb leves. (r.)

Kevés a fecske. Valósággal feltűnő az, hogy előbbi időkhöz képest mennyire megkevesbedett a fecske nálunk Magyarországon is. Pedig ha valamely madarat, hát a fecskét a magyar nem bántja, kiváltképen pedig nem pusztítja. Annál inkább irtják máshol, s az a fő oka annak, hogy ez a hasznos szárnyas annyira megritkult nálunk is.

A vándor madarak ellen a haszonlesés valóságos irtó háborút indított névszerint és kivált Olaszországban, Déli Francia- és Spanyolországban s a fecskét se kíméli a gyomornak és divatnak dolgozó, pénzre kapzsi madárfogó had, melynek valósággal ijesztő sokaságai a hasznos légi szárnyasoknak esnek zsákmányul ugy annyira, hogy pl. csak egyetlenegy párisi tollkereskedő czég egy tavaszi szezonban 2000 és több fecske tollazatot vesz és ad el s konstatálva van, hogy 4—5 év előtt januártól áprilisig egyetlen vasuti állomáson (a pendaye-in) 149 láda hasznos madártoll, valami 11.000 kiló sulyban ment keresztül, ami hozzávetőleges számítás szerint valami 2 millió drb állattól származott. Miféle szám jönne ki, ha mindazon esetek ismereteseek volnának, amelyekből hasonló adat kiderülne!

A magyar madárvédő rendelet hogy milyen üdvös szolgálatot van hivatva tenni, az ebből is kiderül, s elég sajnós, hogy e becses, nagy hasznu rendelet végrehajtásának ellenőrzése már is emberéletet követelt, amit sajnálatos, de a vadászati törvény is mindmáig nemkülönbén maga után von. (r.)

A madárvédelem mártirja. Zala-Egerszegről nemrég a kövezőket jelentették: *Bedő* János erdőőr volt Zala-Apátiban. Mióta *Darányi* madárvédelmi rendelete érvényben van, azóta még jobban lest vetett garázda, fészekrabló kezekre. Egy ilyet a minap üzöbe is vett, de a fészekrablók ráestek s agyonverték. Ugy találták meg összecsonkított véres testét. *Bedő* Jánosnak özvegye és nevetlen árvái maradtak. *Darányi* földmivelésügyi miniszter, akihez hivatalos irások után jutott el az eset hire, nyomban elrendelte, hogy a madárvédelmi rendelet végrehajtása körül tett szolgálata közben meggyilkolt erdőőr özvegye és kiskoru gyermekei 400 korona segítséget kapjanak.

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

Megjelenik minden hó 20-ikán.

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem fizsfelettel kérjük is.

Szerszámok, felszerszámozás és befogás.

Afelett nem lehet kétség, hogy még az egészen jól megcsinált, jól gondozott és helyesen alkalmazott lószerszámok is bizonyos fokig kellemtelenek a lóra munkaközben s különösen addig, míg a szerszámokat meg nem szokta, de aztán bizonyos az is, hogy a hibás, rosszul gondozott s helytelenül alkalmazott lószerszámok s azoknak egynémely divatos járulékos részei egyenesen kinzó eszközökké fajulnak éppen amiatt, mert minőségük és alkalmazásuknak mivolta — rossz.

Ha ennek a dolognak pusztán csak az a hátránya volna, hogy állatkinzás lévén, embertelenség számba megy, s a ló tulajdonosára nézve emiatt megbélyegző, talán nem tarthatnék számot arra, hogy mondandóimat az érdekeltek megszívelik; de mert ez a dolog a ló tulajdonost az erkölcsi oldal mellett anyagi, pénzbeli oldalon is igen közelről érinti, remélnem lehet, hogy e helyen hangoztatott szavaim nem fognak a pusztában kiáltó hangjához hasonlítani, hanem meghallásra találnak

A kantár.

A kantár csak akkor igazán célszerű, ha a fejre éppen ráillik és lágy, rugalmas. Hibás és közönségesen állatkinzó is a kantár

1. ha túlbő, mert ekkor ide-oda csuszamolva a szőrt koptatja, a ló bőrét feltöri s a fejen egyáltalában nem áll biztosan;
2. ha túlszűk, mert ekkor fölösleges nyomást gyakorol a fejre, a véredényekben a vérkeringést akadályozza s a ló bőrét fel is töri;
3. ha nem elég széles szíjából készült, mert ekkor különösen az u. n. kantárfő tájor legfelül alkalmazott szíj a ló tarkóját felzuzza, mivel abba bevág s igen veszedelmes, hosszasan gyógyuló genytyályogot létesíthet;
4. ha szíjazata kérges, rosszul toldott-foldott, mert ekkor is folyton gyöttri, töri, zuzza a fej bőrét;
5. ha szemellenzője van, kivált, ha ez az ellenző hibás.

Hibás pedig a szemellenző különösen akkor, ha a) a szemre egészen ráfekszik s eként a lovat nem csak hogy rosszul látóvá teszi, hanem a